

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ІМ. М.І. ПИРОГОВА

Кафедра філософії та суспільних наук

**ФІЛОСОФІЯ
В СУЧАСНОМУ НАУКОВОМУ
ТА
СОЦІАЛЬНО - ПОЛІТИЧНОМУ
ДИСКУРСАХ**

МАТЕРІАЛИ ДОПОВІДЕЙ ТА ВИСТУПІВ

**ІV-ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО - ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ
З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ**

16-17 листопада 2023 року

ВІННИЦЯ 2024

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР

**Голова Вченої ради ЗВО, доктор медичних наук, професор,
завідувач кафедри ендоскопічної та серцево-судинної хірургії
Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова
Петрушенко Вікторія Вікторівна**

ЗАСТУПНИК ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА

**Професор ЗВО кафедри філософії та суспільних наук
Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова,
доктор філософських наук, професор,
академік НАН ВО України
Вергелес Костянтин Миколайович**

Редакційна колегія:

Харьковченко Євген Анатолійович доктор філософських наук, професор, завідувач ЗВО кафедри релігієзнавства філософського факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Куліш Павло Лаврентійович кандидат філософських наук, доцент, доцент ЗВО кафедри філософії та суспільних наук Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова (ВІДПОВІДАЛЬНИЙ СЕКРЕТАР)

Мельник Віктор Мирославович, кандидат політичних, наук науковий співробітник філософського факультету, асистент ЗВО кафедри політології філософського факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Філософія в сучасному науковому та соціально-політичному дискурсах. Матеріали доповідей та виступів IV всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю 16-17 листопада 2023 року. Вінниця : ТВОРИ, 2024. – 204 с.

ISBN 978-617-95332-6-6

Збірник містить матеріали доповідей та виступів учасників IV всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «**Філософія в сучасному науковому та соціально-політичному дискурсах**», яка відбулась у Вінницькому національному медичному університеті ім. М.І. Пирогова 16-17 листопада 2023 року з нагоди святкування Міжнародного дня філософії. У поданих матеріалах висвітлюється широке коло актуальних проблем розвитку філософських дисциплін від минулих часів до сучасних. Збірник адресовано науковцям, вищої та середньої освіти, аспірантам, магістрантам, пошукувачам, студентам та всім хто цікавиться філософією й гуманітарними дисциплінами.

Матеріали подані в авторській редакції. Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, власних імен, посилань, грамотність, літературний стиль та інших відомостей. Редколегія залишає за собою право скорочувати та редагувати подані матеріали. Рукописи не повертаються. Організатори конференції та члени редколегії не завжди поділяють думки учасників (авторів).

Рекомендовано до друку Вченою радою Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова протокол № 7 від 28.12. 2023 р.

УДК: 1(091):004.83

ISBN 978-617-95332-6-6

компанії проти зайвої повноти (фармацевтичні компанії виробляють продукцію для схуднення та просувають їх на ринок). Цікаво, що у цьому ж журналі крім, наприклад, медичних порад щодо вагітності і пологів для жінок з зайвою вагою присутні й дослідження гендерні, расові, етнічні, пов'язані з інвалідністю, тощо, і ця обставина теж вказує на те, що розмови про зайву вагу вважаються суспільною стигматизацією. Тут знову використовується ідея самоідентичності повних, а самоідентичністю поступатися не слід. Як кінцевий аргумент для позиції бодіпозитиву наводиться твердження, що однієї наукової істини не існує, істин є багато, тому боротися з зайвою вагою непотрібно.

Висновок, який можна зробити з розгляду даних ідей, вірогідно буде таким: ті ідеї та способи розмірковування, які є цікавими у сфері культурологічних студій та галузі соціального проектування (скептичне ставлення до досягнень сучасної науки, відмова від остаточної єдиної істини, нарікання на тиск соціальних структур) при розгляді практичних конкретних завдань виявляються доволі сумнівними і можуть скалічити долі окремих людей. Тому завдання філософії можуть бути спрямованими на критичне подолання таких поглядів та ідей, на демонстрацію хибності їх претензій на те, щоб презентувати сучасний гуманізм.

Пилипчук В.Л.,

к.мед.н., доцент,

доцент кафедри соціальної медицини та організації охорони здоров'я

Вінницький національний медичний університет ім. М. І. Пирогова

м. Вінниця, Україна

Трухманова С.Л.,

к.іст.н., доцент,

доцент кафедри філософії та суспільних наук

Вінницький національний медичний університет ім. М. І. Пирогова

м. Вінниця, Україна

Жарлінська Р.Г.,

к.екон.н., доцент,

доцент кафедри судової медицини та права

Вінницький національний медичний університет ім. М. І. Пирогова

м. Вінниця, Україна

ЗМІНА ВИЗНАЧЕННЯ «ИНВАЛІДНІСТЬ» НА «НЕДОСТАТНЯ ФУНКЦІОНАЛЬНІСТЬ» ЯК МАРКЕР ЗМІНИ СОЦІАЛЬНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ПРОБЛЕМИ

Триває реформа охорони здоров'я, а з нею поживавилось обговорення майбутньої реформи медико-соціальної експертної комісії та порядку

лікарської експертизи працездатності. Причинами називають відсутність прозорості інформації з комплексу питань експертизи працездатності та прийняття експертного рішення, тривалий час процедури проходження МСЕК, відсутність цифровізації та ін. [2] Поряд з реформою на часі відмова від терміну «інвалідність» і зміна його на «недостатня функціональність» та загалом зміна усієї методології встановлення статусу «стійка непрацездатність», повна та часткова. [1] Актуальність вказаного питання посилюється стрімким зростанням групи осіб з інвалідністю, насамперед через травматизацію військових та цивільного населення в результаті військових дій та через загальне постаріння населення. Також відбувається соціально-психологічна травматизація населення, посттравматичні стресові розлади (ПТСР) виступають вагомим, а у осіб з нестабільним психоемоційним станом пріоритетним чинником інвалідизації. Соціальна група інвалідів в Україні критично зростає - в ній у 2023 році було зареєстровано 3 млн. осіб (в тому числі з моменту повномасштабного вторгнення 300 тисяч людей отримали статус інвалідності). [2] Загострення проблеми інвалідності в сучасному українському суспільстві підтверджує порівняльна статистика відповідних показників громадського здоров'я. Рівень загальної інвалідності серед дорослого населення України в 2020 році становив 659 на 10000 населення, тоді як за період повномасштабної війни він зріс до 970,5 на 10000. Таке зростання пояснюється не тільки стрімким скороченням популяції через міграцію молодого працездатного населення, а й жертвами війни та погіршенням стану здоров'я населення старшого трудового віку та пенсіонерів на прифронтових та деокупованих територіях. Саме там через воєнну напругу та руйнування і знищення частини медичної інфраструктури сформувалась відносно нижча доступність кваліфікованої спеціалізованої медичної допомоги та систематичної реабілітації хворих на хронічні хвороби.

Відповідно, питання ставлення суспільства до інвалідів набуває особливої важливості. В українському соціальному середовищі присутні традиційно гуманістичні методи роботи з вказаною категорією населення, об'єднання інвалідів у товариства, допомога у працевлаштуванні, комунікації і пересуванні, проведенні дозвілля тощо. [4] Але на часі покращення умов соціальної адаптації, що вже й відбувається. Додаткові гасла про «безбар'єрність» інклюзивної України підтримують позитивні зміни і сприяють їм. [6] Також піднімається питання протидії дискримінації у сфері зайнятості та професійної діяльності. [7] Міністр охорони здоров'я Віктор ЛЯШКО побачив перспективи в процесі розуміння проблеми відповідно до міжнародного класифікатора функціонування, відновлення функціональності та адаптації робочого місця людей з інвалідністю для збереження їх економічної активності, що сам називає «глобальною реформою». [5] «Ми зробили міжнародний

класифікатор функціонування в країні національним класифікатором. Ми відмовляємося від поняття «інвалідність» в традиційному розумінні і говоримо про оцінку втрати функціональності та про те, що держава може зробити, щоб повернути цю функціональність», – зазначив він.

У відповідності до нового прогресивного соціального бачення з листопада 2023 р. набувають чинності нові будівельні норми щодо зведення адаптаційних споруд в житлових будинках та громадських місцях, що покращить доступ до них, особливо людей, що пересуваються на кріслах колісних. Найбільш затребуваними є послуги з догляду вдома, але вони ще недостатні в реальній практиці. Ставиться питання доступності якісних асистивних технологій для людей з різними видами обмеження, доступність громадського та залізничного транспорту, що надасть їм самостійності. Нарешті, архітектурно доступне житло для інвалідів, в тому числі внутрішньо переміщених осіб з інвалідністю та поранених учасників бойових дій є також болючою проблемою і завданням. [6]

На суттєві соціальні та медичні реформи подолання функціональної недостатності значної частини популяції наштовхнула війна з усіма жорстокими наслідками для українського народу. Особливої уваги потребують діти, які незалежно від їх місця проживання через вікову чутливість дитячої психіки усі в тій чи іншій мірі стали жертвами війни. Діти війни потребують максимально можливої і доступної відповідно віку абілітації – медичних і педагогічних заходів, направлених на попередження і лікування таких патологічних станів, які утруднюють їх навчання, спілкування з однолітками, попереджають фобічні стани або вторинну агресію, дезадаптацію в некомфортному соціальному середовищі. Діти, які втратили через війну батьків є найболючішим серед дітей контингентом, вони потребують не тільки постійної професійної психологічної допомоги, а й розуміння і підтримки однолітків. Це нагальне питання педагогічної практики – проведення відповідної виховної роботи в учнівській спільноті, яка має бути соціальною опорою для сиріт війни.

Особливим контингентом в період та після війни є і залишаються люди з хронічними невиліковними хворобами. Їх частка в країні невпинно зростає через демографічне постаріння популяції, наслідки еміграції. Це хворі на хвороби органів кровообігу, з наслідками перенесених інсультів, хворі на бронхіальну астму, розлади психіки, невпинно зростаючий цукровий діабет, злякисні новоутворення, які корелюють не тільки з віком, способом і рівнем життя, а й з хронічним перманентним стресом війни. Серед причин первинної інвалідності в останні роки після «традиційних» причин (новоутворень, хвороб органів кровообігу та зовнішніх причин) на четверте рангове місце «піднялись» розлади психіки. Хвороби органів кровообігу є найбільшим тягарем громадського здоров'я і якості життя українського населення. В середовищі інвалідів вони

складали в довоєнний період більше половини серед дорослого населення. За новітнім баченням їх функціональне відновлення в стадії декомпенсації є сумнівним – на першій план виступає соціальний захист, соціальна підтримка і догляд, а в подальшому паліативна і хоспісна допомога. Тому для таких людей з інвалідністю в похилому віці соціальний захист має зменшувати їх соціальну недостатність і включати психологічну і духовну допомогу, побутову підтримку та можливість розділити їх самотність. Така постановка питання витікає з основного принципу національної охорони здоров'я – гуманістичної спрямованості, затвердженої Законом «Основи законодавства України про охорону здоров'я», 1992 року - початку шляху демократизації суспільства в умовах державної незалежності.

Соціально-медичним та економічним обґрунтуванням потреби реформування системи експертизи працездатності та перегляду місця в суспільстві людей з інвалідністю є сучасний стан громадського здоров'я та його негативні динамічні тенденції в умовах війни. Посилення уваги до людей з особливими потребами, здатних повноцінно сприймати і розвивати культурні та матеріальні цінності, толерантність до них і різні види підтримки є характеристикою сучасного українського суспільства, яке готується сприймати таких осіб не як інвалідів, а як вияв людського різноманіття. [3] Максимальна інтеграція людей з інвалідністю в соціум, в культурно-освітнє середовище, та посилення їх інтеграції у виробничу сферу стане не тільки реалізацією гуманістичних тенденцій суспільства, а й внесе посильну лепту до економічного потенціалу країни, постраждалого в повномасштабній війні.

Література:

1. Втрата функціональності замість інвалідності: Ляшко розповів про глобальну реформу МСЕК, 4.10.2023, <https://healthnews.obozrevatel.com/ukr/vtrata-funktsionalnosti-zamist-invalidnosti-lyashko-rozpoviv-pro-globalnu-reformu-msek.htm>
2. Замість інвалідності оцінюватимуть втрату функціональності. Що це значить і які наслідки/ Укрінформ 06.10.2023./ <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3770824-zamist-invalidnosti-ocinuvatimut-vtratu-funktsionalnosti-so-ce-znacit-i-aki-naslidki.html>
3. Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю, прийнята резолюцією Генеральної Асамблеї ООН 13.12.2006 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (№ 9833/0/14-16/19 від 06.07.2016.).
4. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.1996 р. Відомості Верховної Ради України. 1996.(№ 11-р/2019 від 02.12.2019}
5. МОЗ хоче відмовитися від інвалідності, тому що це не повертає людину до «економічного стану» – Ляшко/ ТСН

04.10.23/<https://tsn.ua/ukrayina/moz-hoche-vidmovitisya-vid-invalidnosti-tomu-scho-ce-ne-povertaye-lyudinu-do-ekonomichnogo-stanu-lyashko-2423641.html>

6. Порядок денний реформ, який вимагає спільнота людей з інвалідністю. 2023-2024 роки/28.09.2023/ <https://ffr.org.ua/poryadok-dennyj-reform-yakuj-vumagaye-spilnota-lyudej-z-invalidnistyu-2023-2024-roky/>.

7. Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні : Закон України від 21.03.1991 р. № 875-XII. Відомості Верховної Ради УРСР. 1991.(Редакція станом на 01.01.2022)

Повshedна Д. В.

здобувачка ЗВО історичного факультету
спеціальності 033 Філософія. Релігія та сучасні суспільні процеси
Житомирський державний університет імені Івана Франка
м. Житомир, Україна

ХРИСТИЯНСЬКА ПАРАДИГМА ПОЛІТИЧНОЇ ТЕОЛОГІЇ

Феномен політичної теології в умовах секуляризації дозволяє зрозуміти особливості відносин між політикою та релігією, який сприяє формуванню політичного проекту, завданням якого є легітимізація авторитарної системи влади на релігійних засадах. У науковому дискурсі політична теологія трактується як особлива форма розуміння політичного світу, онтологічною основою можливості свого існування є Божественне Одрокнення. Подібний підхід зумовлює осмислення зв'язку між політичною теорією та політичною теологією, розділення політичної та релігійної сфери в сучасних демократичних суспільствах.

Політична теологія в історичних та сучасних трансформаціях має давню традицію, генеза якої сягає грецької та римської філософії. В античний період цей феномен вибудовується на ґрунті органічної єдності політики та релігії, коли світська влада не відділялася від влади релігійної, а політична спільнота ототожнюється із релігійною. Невипадково, для позначення цієї гармонії використовувалося поняття «громадянська релігія». Натомість християнство змінило відношення релігії і політики, яке чітко розділяло релігійну та політичну сфери буття, заклавши формулу їх подальшої співпраці – «кесарю – кесарево, а Богу – боже». Цей принцип стає визначальним для розвитку демократичних держав оскільки стає передумовою для утвердженні суверенності індивіда у творенні політичного порядку [1, с. 181].

В умовах сьогодення кожна християнська конфесія має своє соціальне вчення, в якому відображені її погляди на різні сторони суспільного життя. визначене ставлення релігійного напрямку до